СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 266. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 15. листопада, 1933.

VOL. XLI. No. 266. Jersey City, N. J., Wednesday, November 15, 1933. THREE CENTS

ПРОТЕСТУЙМО ПРОТИ ВИГОЛОДЖЕННЯ УКРАЇНИ СОВІТАМИ.

ВУГЛЕВІ СТРАЙКАРІ ВЕРТАЮТЬСЯ ДО ПРАЦІ

ДВІ КОМПАНІЇ НЕ ХОЧУТЬ ПРИНИМАТИ СТРАЙКАРІВ.

ВИЛКА БАРРЕ (Па.). — 40,000 майнерів твердого вугля, що вийшли були на страйк на приказ юнії "Юнайтед Антрасайт Майнерс оф Пенсилвенія", вернулися до праці, діставши запевнення Краєвої Робітничої Ради, що умовини праці в твердому вуглю будуть розсліджені.

Юнія предложила урядови жалобу, що два підприємства не хочуть приймати назад вертаючих до праці страйкарів, виправдуючися тим, що, мовляв, місця їх робітників уже заняті.

Краєва Робітнича Рада вже встановила комітет для розсліду умовин праці в промислі твердого вугля. Комітет складається з трох людей, з котрих один був роземним суддею в раді твердого вугля, другий редактором „Лейбор Ревю", а третій стейтовим комішенером.

УРЯД ЗАВАЛЕНИЙ ПРОШАКАМИ ЗА АЛЬКОГОЛЬНИМИ ДОЗВОЛАМИ.

ВАШИНГТОН. — З усіх великих міст краю доносять про велике число людей, котрі просять дозволів на торговлю алькогольними напитками.

До бюра в Ню Йорку зголосилися в понеділок три тисячі осіб, які билися між собою за місце в лінії. Треба було аж викликати спеціяльний відділ поліції для привернення порядку.

КОЛИ БУДЕ ВИЗНАННЯ РОСІЇ?

ВАШИНГТОН. — Російські представники невдоволені з повільного поступу своїх переговорів за визнання Росії. Вони хотіли би добитися проголошення визнання ще перед виїздом президента Рузвелта до Ворм Спрінгз, у Джорджії, де він лікується з діточого параліжу, а куди виїздить найближчої пятниці.

Як зачувають ґазетярі, конференція представників Росії й Америки ще не полагодила ні справи пропаганди, ні справи позички, а тим менше справи взаїмних претенсій двох країв.

КУПЦІ ПРОТИ ВЖИВАННЯ ГОЛОСНИКІВ НА ВУЛИЦЯХ.

НЮ ЙОРК. — Місцеві купці стараються, щоб міський уряд заборонив уживати на вулицях міста всяких приладів до скріплювання голосу, бо це робить прикре враження на відвідувачів міста та псує купцям бизнес.

ВЕЛИКА СПЕКА В КАЛІФОРНІЇ.

ЛОС АНДЖЕЛЕС. — У цій околиці дійшла спека в понеділок до 96 степенів Фаренгайта. Такої спеки в цю пору не памятають ще від 1900 року, коли дня 3 листопада термометер досяг такої самої висоти.

У недалекій місцевости Санта Ана вітри з близької пустині підогнали термометер до 110 степенів Фаренгайта.

ВІДКРИТТЯ ЛІКУ НА СУХОТИ?

ШЕЛТОН (Конетикот). — Д-р Стівен Дж. Мейгер, відомий у світі авторитет щодо сухіт, прочитав на зборах 1,800 лікарів у місцевій сухітничій санаторії відчит про нове лікування сухіт, вироблене прелеґентом на основі 25-літних студій.

Лікування полягає на годуванню спеціяльної бактерії, котра, розвинувшися, побиває бактерії сухіт. Д-р Мейгер каже, що його досліди переглядали інші лікарі, які потвердили його заключення. Бактерії, які вбивають сухоти, можуть розвиватися однаково в орґанізмі людини, як в орґанізмі звірини та птиці.

БЕЗРОБІТТЯ Й СМЕРТНІСТЬ ДІТЕЙ.

НЮ ЙОРК. — Ґенеральний директор Товариства для Поправи Долі Бідних виступив з публичною осторогою про вплив безробіття на здоровля дітей. Він доказує, що безробіття викликує застрашаючий зріст занедужань від сухіт серед дітей та збільшує смертність від цеї й інших недуг.

ПІЗНАВ БРАТА ПО РИСУНКАХ НА ШКІРІ.

РОЛІ (Норт Каролайна). — До притуловища в місцевій „Армії Спасення" зайшов оноді, шукаючи нічлігу, мандруючий краєм без роботи Гарі Цайгер. Миючися в купальні, він побачив на руці другого чоловіка, видно, такого безробітного як він, напущені фарбою рисунки („тату"). Гарі сказав незнакомому, що такі рисунки мав його брат Луис, та цей брат згинув на війні. Та незнакомий сказав, що він власне є Луис Цайгер та що вернувся з війни цілий. Гарі зараз повідомив родину в Ню Йорку, яка від 17 літ уважала Луиса за покійника.

ЗАМАХ НА ПРОВІДНИКА ЕСПАНСЬКИХ ФАШИСТІВ.

Підчас овації, яку еспанські фашисти в Кадіс справили своєму провідникови, Хосе Антоніо Прімо де Рівера, синови покійного еспанського диктатора, нерозпізнаний досі чоловік вистрілив кілька разів до провідника. Його кулі вбили на місці стоячого коло провідника Мінтілю та ранили панію Ляріос і її мужа, провідника еспанських фашистівських селян. Коли виновника замаху ведено до тюрми, юрба вмішалася в арешт, а хтось почав на сторожу стріляти з машинового кріса. Сторожа покинула вязня і він утік. Підчас стріляння ранено посугача в недалекій каварні, зовсім неприčетного до бійки.

ПЕРЕГОВОРИ ЗА ВИЗНАННЯ РОСІЇ НЕ ЗАКІНЧЕНІ.

Большевицькі представники невдоволені з повільного поступу переговорів за признання Росії Америкою. Літвінов ждав, що переговори будуть просто формальні, а тут президент Рузвелт веде справу як важний бизнес, у якому він хоче бути певний кождої подробиці. У сенаті вже заповідається опозиція проти визнання. Сенатор Ґетфілд, републиканець з Вест Вірджінії, видав заяву проти визнання. В тому самому дусі говорили в неділю багато проповідників в американських церквах.

УРЯД УСПОКОЮЄ ФАРМЕРІВ.

Секретар рільництва Волес виступив у Де Мойн, Айова на величезнім вічу фармерів з довшою промовою, якою він успокоював фармерів, запевнявши їх про пильні заходи уряду для полекші долі фармерів.

ДОМАГАЄТЬСЯ ВІД УНІВЕРСИТЕТУ $200,000 ВІДШКОДУВАННЯ.

Судія Айвес в Едмонтон, Алта., переводить тепер розправу скарги, яку вніс Чарлс Горейшіо Арманд Повлет, з Калґарі, проти Університету Алберти за відшкодування в сумі $200,000, зате, що його син потерпів на умі в часі вступних церемоній в університеті в осени 1932 р. Переслухують багато свідків. Батько твердить, що його син, котрий тепер знаходиться в шпиталі для умово хорих в Онтеріо, був здоровий і його ум був нормальний, коли він вписався до університету. Церемонії, які студенти переводять на новоприбувших, бувають часами дуже простацькі і шкідливі для здоровля. Цим разом вони відбилися дуже відемно на умі сина Арманда Повлета. Батько закидає д-рови Едґертонови Попови, директорови медичних обслуг в університеті Алберти, недбальство в лікуванню його умово хорого сина.

ГОРЯТЬ ГРЕКО-КАТ. ПРИХОДСТВА.

В селі Більцарева, якого мешканці майже в цілости перейшли на православіє, згоріли з невідомих причин господарські будинки греко-кат. приходства.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIAN SOCIETIES DENOUNCE SOVIET.

Group Here Opposes Recognition Until Russia Ends Policy of 'Deliberate Starvation.'

Charging that the Russian Soviets were "deliberately starving the Ukrainian population" and that starving Ukrainians had been forced to resort to cannibalism, the protest committee of the United Ukrainian Societies of New York and Vicinity announced yesterday that a protest demonstration would be held Saturday.

The organization will sponsor a parade and meeting here to protest against American recognition of Soviet Russia "without a concrete settlement of the Ukrainian question."

More than 4,000,000 persons starved to death in Soviet Ukraine last year, the committee alleged, adding that "many millions are still suffering from hunger and disease and denied the right to worship their God." The announcement read in part.

"The Ukrainians throughout the world accuse the Russian Soviets of deliberately starving the Ukrainian population as a means of exterminating the whole Ukrainian race. We ask all our friends to join us in pleading with the United States Government and our distinguished President to refuse to enter into any relations with Soviet Rusia until the dreadful Soviet methods of exterminating a living nation are dropped and full human liberty is guaranteed to all populations in their realm."

The parade will start at Washington Spuare and proceed to the Central Opera House in East Sixty-seventh Street, where the meeting will be held.

(The New York Times, Sunday, November 12, 1933).

UKRAINIAN CELEBRATE.

Cleveland Residents Mark Anniversary of Independence.

Cleveland, Nov. 13. (AP).— Four thousand men and women who consider themselves "without a country" yesterday celebrated the fifteenth anniversary of Ukrainian independence. Cleveland Ukrainians joined fellow countrymen all over the world in ceremonies protesting against the loss of Ukrainian liberties.

The independence they celebrated was lost a year after it was granted through partition of the country among Poland, Russia, Czechoslovakia and Rumania.

Dr. Luke Myshuha, editor of the Ukrainian daily newpaper, Svoboda, of New York, addressed the local meeting.

(The New York Times, Tuesday, November 14, 1933).

УКРАЇНЕЦЬ НА 9. ЗІЗДІ НІМЕЦЬКИХ ФІЗИКІВ.

У Вірцбурґу відбувся від 17. до 22. вересня ц. р. девятий зізд німецьких фізиків і математиків. З ділянки фізики виголосив м. ін. реферат про вглитування світла металями молодий український фізик, що постійно перебуває у Німеччині, п. Олександер Смакула. Його реферат припадав на вівторок, 19. вересня.

ЩО СТАЛОСЯ 150 ЛІТ ТОМУ?

В сірпні 1783 р. наповнив французький фізик Шарль свій бальон воднем і піднявся в нім угору. Після сорок двох хвилин лету осів Шарль недалеко Парижа. Селяни, що вперше побачили літаючий бальон, взяли його за потвору і рознесли на шматки вилами від гною.

СИРЕ МОЛОКО І ЗУБИ.

Д-р Сровзон, директор зубного відділу „Лондон Госпітал", оповідає, що між 750 хлопцями його кліники не завважив після приняття до кліники ні одного захоріння зубів. Д-р Сровзон є переконаний, що це сталося тому, що дітям дають щоденно непарене молоко. Саме таке молоко впливає дуже корисно на розвиток зубів. Воно має всі потрібні вітаміни та імовірно так дуже потрібне для творення костей і зубів вапно. Слід додати тут, що в кліниці д-ра Сровзона неварене молоко досліджують перед питтям на приявність бацилів туберкульози. Виявляється дальше, що мешканці острова Бара (на захід від Шкотії), мають дуже гарні зуби. Їхні діти пють тільки короване молоко.

НІМЕЧЧИНА ТА ФРАНЦУСЬКІ ТВЕРДИНІ.

Французька преса затривожена скріпленою шпіонською акцією в хосен Німеччини, якої метою пізнати докладно новозбудовані фортифікаційні лінії на східному кордоні Франції. Останніми часами зловили в Льотаринґії багато шпіонів.

Ще підчас будови французьких фортифікацій французька преса звернула увагу, що серед робітників є німецькі шпіони. Недавно устійнили, що у Франції є німецька шпіонка Софія Дроздт. Вона вивідувалась у вояків військові тайни. Кавалерист Ренер Плестон викрав для неї найновіший модель скорострілу. Шпіонку арештували, як передала документи курієрови німецької шпіонської ватаги, Вероберови.

ПРИЯТЕЛЬ МУСОЛІНІЯ ШПИГУНОМ.

У Венеції арештувала італійська поліція під закидом шпіонажі шкільного товариша і близького приятеля Мусолінія, Доната Бателія. Користаючи з близьких звязків з Мусолінієм, Бателі роздобував таємні інформації про збросння Італії та продавав їх за кордоном. Бателі походить з тої самої місцевости, що Мусоліні, і був від дитинства його приятелем. Крім нього арештовано за участь у шпіонажі бувшого посла Бянкі та 12 інших осіб.

НІМЕЧЧИНА ЖДЕ НА АКЦІЮ ІНШИХ ДЕРЖАВ

БЕРЛІН. — Як видно з ґазет, які тепер усі під контролею правлячої партії, націстичний уряд, добувши собі признання німецького народу для своєї заграничної політики, постановив не почининати ніяких кроків, а вижидати на акцію інших держав.

Занявши вижидаюче становище, Німеччина дивиться передовсім за тим, яке враження викликала демонстрація німецької єдности на Францію.

ФРАНЦУСЬКІ ПОЛІТИКИ ЗА БЕЗПОСЕРЕДНІ РОЗМОВИ З НІМЕЧЧИНОЮ.

ПАРИЖ. — Факт, що 40 міліонів Німців голосували за політику Гітлера супроти розззброєння й Ліґи Націй, викликав у Франції глибоке враження. Франція побачила вперше не поконану, а обєднану Німеччину. Перед французькими політиками стануло питання: що робити з цею Німеччиною?

Одної відповіди на це питання ще нема. Одні думають, що Німеччину треба наново поконати. Інші кажуть, що на це тепер уже запізно та радять говорити з нею „по академічному" в Женеві, поки вона не змінить свого становиська. Ще інші й це вважають за недоцільне та противне французьким інтересам, бо при таких розмовах будуть інші держави, головно Анґлія й Італія, та радять розпочати з Німеччиною безпосередні розмови.

Ґазети загально сподіваються, що багато світла на це питання кине міністер заграничної політики, Поль Бонкур, у своїй промові, яку він має незадовго виголосити в французькім парляменті.

ВРАЖІННЯ НІМЕЦЬКОГО ГОЛОСУВАННЯ В ІНШИХ КРАЯХ.

РИМ. — Італійська преса назагал відноситься до побіди німецького уряду зовсім холодно. Її становище звертає загальну увагу раз через те, що преса Італії відбиває погляд фашистівського уряду, та ще більше через те, що німецький уряд своїм характером дуже зближений до фашизму, що потвердила італійська фашистівська преса, тішачися з нагоди захоплення влади в Німеччині Гітлером.

Анґлійська преса відноситься назагал до німецького голосування з кпинами.

Польська преса відноситься до нього загально ворожо. Мовляв, голосування показало, що в Німеччині... Мовляв, голосування показало, що Німеччина це пекельна машина під миром Европи.

З ПРОЦЕСУ ЗА СПАЛЕННЯ НІМЕЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

БЕРЛІН. — На розправі проти комуністів, обжалованих за спалення німецького парляменту, почав нарешті говорити Голяндець Марінус Ван Дер Люббе, який досі вперто мовчав. Люббе заявив судови, що він підложив огонь під парлямент, та що він зробив це самий, без ніяких помічників. Він говорив, що перед своїм учинком він не бачився з ніким, а тільки приглядався націстичним парадам.

АВСТРІЙСЬКИЙ УРЯД МОБІЛІЗУЄ ВІЙСЬКА.

ВІДЕНЬ. — Концентрація тисяч ляндштурму у Відні викликала занепокоєння серед соціялістів Вони бояться фашистівського замаху.

Австрійські ґазети називають голосування в Німеччині фарсою й комедією.

НАЦІС ЗА РЕФОРМУ РЕЛІҐІЇ.

БЕРЛІН. — Д-р Кравзе, один з націстичних проповідників, у своїй проповіди з нагоди голосування над політикою Гітлера, закликав німецькі церкви до дальшого знаціоналізування своєї релігії. Радив він викинути з навчання релігії цілий Старий Завіт, бо він походить від Жидів, а далі змінити поняття Христа настільки, щоб характер Христа годився з німецьким поняттям Бога як неустрашимого борця й провідника.

НЕ ВІРИТЬ У РОСІЙСЬКО-АМЕРИКАНСЬКУ ТОРГОВЛЮ.

БЕРЛІН. — Перед Німецьким Товариством Для Студій Східної Европи виголосив відчит про американсько-російські відносини д-р Дейвид Прескот Баровз, професор Каліфорнійського университету, котрий буде вчити рік у берлінськім університеті.

Баровз не вірить, щоби навязання зносин між американським і російським урядом принесли яку користь Америці, бо Росія не має на продаж нічого, чого Америка потребує. Баровз не припускає теж, щоби навязання дипльоматичних зносин могло воскресити комунізм в Америці, бо Американці не люблять комунізму й супроти нього ще менше толерантні, як Німці. Зносини між Росією й Америкою можуть мати хіба той наслідок, що Росіяни навчаться шанувати більше свободу.

Баровз говорить, що в Америці широко поширений настрій проти Японців, яким Американці закидують бажання вмішуватися в чужі справи та бажання правити Сходом з виключенням інших народів.

"SVOBODA" (LIBERTY),
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На три місяці	$ 2.75
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На рік	$10.00

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

АМЕРИКА Й РОСІЯ

Відколи американський президент запросив до Америки представника большевицького уряду в Москві говорити про визнання Росії Америкою, справа визнання не сходить зі шпальт ґазет. Все-таки справа обертається більше коло біжучих новинок, а менше коло самих основних питань наміреного зближення: що саме заставляє Америку тепер навязувати зносини з російським урядом?

Це власне питання пробує розвязати з питомою собі отвертістю відомий анґлійський ліберальний щоденник „Манчестер Ґардіен".

На його думку, першим товчком до визнання Росії є бажання поширення торговлі в першій мірі та заняття місця Німеччини й Анґлії в Росії, в другій. Та хоча це є наміром американського уряду та хоч охолодження відносин між Росією й Німеччиною і Росією й Анґлією штовхає Росію до Америки, то до вироблення відповідного настрою в Америці причиняється, на думку „Манчестер Ґардіяна", ситуація на Далекім Сході.

„Він (президент Рузвелт)" — пише „Ґардіен" — „мусить станути перед фактом аґресивної політики Японії. Китай слабий і ізольований, і може вже незадовго буде примушений шукати якоїсь злагоди з Японією. Злучені Держави робили, що тільки могли, щоби скріпити слабі китайські руки. Одначе Китай самий не може опертись Японії. Лишається Росія, ще одна велика держава з могучими інтерасами на Далекому Сході. Спільна ворожнеча до японської політики мусіла наблизити совітський уряд до Злучених Держав. Але досвід з Манджурією доказує, що ініціятиви в тій справі не можна лишити за Японією. Якщо позиція Совітів має бути скріплена, вона мусить бути скріплена скоро. Визнання російського уряду може значити дуже багнто для Владивостоку й приморських провінцій. На всякий випадок таке визнання сильно скріпилоб Росію в її відносинах з Японією".

„Ґардіен", видно, виходить з погляду, чи Росія — велика держава й велика сила. Та це, чи Росія справді велика сила, не факт, а опінія. З того, що Росія велика сила, виходила Анґлія на переломі 20. століття, але японсько-російська війна показала потім, що через царський деспотизм Росія — це кольос на глиняних ногах. „Ґардіен" може думати, що большевицька Росія дістала нові ноги, але щодо оцінки ніг Росії то й „Ґардіен" може полилятися. Це може показати тільки справжній досвід. Покищо тяжко припустити, щоби й большевицька Росія, сперта на насильство брутальної сили, могла бути великою силою, за яку її хотіли би мати ті, що вважають імперіялістичний зріст Японії за траґедію для Азії й цілого світа.

ПІДСУМКИ З УКРАЇНСЬКОЇ ВИСТАВИ В ШІКАҐО

(Звіт п. Стефанії Чижович, зложений на Шестім Конґресі Обеднання, дня 3 листопада 1933 р.).

I.

Світова виства в Шікаґо кінчається і сьогодня можна вже зробити підрахунок того, що принесла Українцям їхня участь у виставі.

Щоби відповісти на питання, чи шікаґовська вистава принесла який успіх Українцям, треба спершу здати собі справу з того, з якою ціллю Українці будували свій павільон на виставі. Кожна міжнародня вистава може принести учасникам двояку користь: перша лежить в культурній пропаґанді, друга в можливости навязання торговельних звязків. Деякі держави кладуть головний натиск на економічні користи з вистави і висилають на виставу такі предмети, які можуть знайти ринок збуту в даній країні. Другі мають на меті передовсім пропаґанду власної культури і виставляють зразки своїх здобутків на полі науки і мистецтва, не зважаючи на їх комерційну вартість.

Для нас, як недержавної нації, культурна пропаґанда була важнішим мотивом участи у світовій виставі, ніж користи господарської натури. Вистава давала нам рідку нагоду зазнайомити чужинців зі зразками нашої народньої творчости і наглядно переконати відвідувачів з усіх сторін світа, що в деяких ділянках культури Україна не то що не стоїть позаду, але додержує кроку, як не випереджує, найбільше цивілізованим народам. Навіть експонати економічного характеру на нашій виставі не мали завдання знайти збут в Америці для наших природніх багацтв, але передовсім мали звернути увагу відвідувачів, що існує країна з такими природніми багацтвами, яка дотепер не має ще власної держави. З огляду на той головний мотив культурної пропаґанди всі експонати були добирані лише зі становища їхньої наукової або мистецької вартости, так, що багато товару, який міг би мати добрий збут, не допущено до вистави, тому, що його мистецький рівень не був відповідний.

Це мало той наслідок, що Український Павільон не був і не міг бути підприємством, обчисленим на зиск, бо комерційні інтереси у ньому стояли на другому місці. Те саме треба сказати щодо Літнього Театру в павільоні. Театр орґанізовано теж не на те, щоби мати з нього рентовне підприємство, а щоби мати місце для популяризування української пісні, музики і танків. Через те не можна було допустити такої програми, яка могла була зваблювати масу людей, але не давалася погодити з основним завданням театру.

II.

Наскільки вистава сповнила зазначені вгорі завдання? Можемо сказати, що зусилля української еміґрації не були даремні, та що як засіб пропаґанди Український Павільон виповнив вповні своє завдання.

Вже сама будівля павільону звертала на себе увагу своєрідним українським стилем. Побіч хінського й японського павільону це був третій павільон, будований в національному стилі, і тим він відбивав від шабльонових модерністичних будинків інших держав. Стінні мальовила в нутрі павільону, проєктовані артистом Верховським, а також писанкові орнаменти в ресторані звертали на себе увагу гостей. Вони відразу завважували ріжницю української декорації від російської, відомої їм з російських кабаретів і ресторанів.

Добір експонатів з народнього і модерного мистецтва відріжнявся настільки від того краму, який був виставлений по інших павільонах, що Український Павільон здобув собі загальне признання щодо культурного рівня. Президент вистави, Доз, також голова відділу національностей мейор Страйкманс і інші висловлювалися з високими похвалами про павільон, називали його „гайбров билдінг", „гай арт павільон", тощо.

Про відділ Архипенка появилася в шікаґовській пресі низка рецензій пера визначних мистецьких критиків. Крім високої оцінки самих творів критики висловлювали признання для розміщення колекції в павільоні. Критик ґазети „Шікаґо Дійлі Нюс", Буліє, порівнував виставу Архипенка в Українському Павільоні з офіціяльною виставою модерної штуки, що була приміщена в Музею Красних Штук у Шікаґо, і поставив вище нашу виставу у павільоні.

Численні визначні гості, що відвідали павільон, висловлювалися з найбільшими похвалами про українські експонати. Японський міністер авіяції, наприклад, сказав, що колиб він мав розділювати нагороди за найліпші павільони на виставі, то він признав би першу нагороду японському павільонови, а другу українському. Президент чеського сенату, д-р Ф. Соукуп, висловлювався теж зі захопленням про виставу в Українськім Павільоні. Петка Адалайд Лов, яка кілька разів відвідувала наш павільон та пильно студіювала мистецький відділ, сказала: "Ukraine's contribution to the Chicago's World's Fair is simply marvelous."

Господарські мапи і діяґрами України звертали на себе увагу американських ґеоґрафів і економістів. Один з професорів Кларк Юніверсіті, переглянувши виставу, сказав: „Український Павільон, а особливо його мапи і діяґрами, багато побільшили моє знання вашого народу та ґеоґрафії України". А проф. Росил Г. Андерсон, куратор хліборобського відділу в Музею Науки й Індустрії в Шікаґо, кілька разів перейшов наші мапи і просив Український Виставовий Комітет, щоби після замкнення вистави віддати їх музеєви для студій українського хліборобства.

Дуже цікаві уваги на наш павільон висказала Марґарет Ересман, директорка Сотерн Скул оф Спіч, яка зайшла до нас, оглянувши вже цілу виставу. Вона сказала, що з усіх чужоземних павільонів український „із де мост респектебел". „Я, говорила Ересман, дуже вдоволена, що вступила до вашого павільону, бо довідалася тут багато про ваш край і його долю. Бажаю вам успіху у вашій боротьбі за самостійність". Дальше проф. Завіц з Аґріколтюрал Каледж у Ґвелф, Онт., говорив, що найбагатша країна в Европі, яка так гарно репрезентує себе на виставі, повинна сама розпоряджати своїм майном. Йому особливо подобається українська пісня, музика й — українська пшениця.

Бували й такі відвідувачі, які вже знали Україну зі своїх подорожей по Совітському Союзі. Для них наш павільон викликав враження чогось дуже близького, добре знайомого. Міс Ґледис Ріґс, яка щойно вернулася з подорожі по Україні оповідала, що багато їздила по світі, але Україна найбільше її подобається, а „Ви, Українці, маєте таку багату народню культуру, а про вас так мало знають і пишуть в Америці. Я певна, що ваш павільон принесе вам розголос в Америці". Другим таким гостем був сенатор з Норт Дакоти, д-р Сток. Він подорожував по Совітськім Союзі і недавно був на Україні. Йому дуже подобалася наша вистава і він сказав: „Україна буде скоро вільною державою, бо вона має до цього всі дані".

Таких і тим подібних голосів можна би навести ще дуже багато. Часто бували випадки, що відвідувачі вистави, які були в Українськім Повільоні зранку, верталися назад до нього пізним вечером, оглянувши цілу виставу, і казали, що кращих виборів народнього мистецтва, як українські, вони не знайшли. Бувало, що при першому побуті в павільоні вони не купували нічого, і поступили вечером другий раз, щоби купити деяку памятку, переконавшися, що кращого не знайдуть на цілій виставі.

Особливо українські вишивки подобалися загально живими взорами, красками і добірним виконанням. Це признання можна було чути з уст малощо не кожного чужого гостя в павільоні. І дійсно, між експонатами були лише предмети першої якости, вибрані мистецькими комісіями у Львові і Празі. Деякі професіональні виставці завважували, що наші експонати були надто випрацьовані, а тимсамим задорогі для принагідних відвідувачів, а надавались би краще для музейних колекцій. І справді багато представників музеїв з ріжних міст Америки зверталися при нагоді побуту в павільоні з проханням, щоби їм передати деякі експонати для приміщення в музею.

Порівнюючи з виробами народнього мистецтва по інших павільонах, можна без перебільшення сказати, що українським вишивкам не було рівних ні в одному павільоні на виставі. Не дорівнювали їм навіть приблизно чеські, ані угорські вишивки. Про килими треба сказати, що під оглядом композиції і виконання дорівнювали нашим лише шведські килими, які, мимоходом кажучи, були два-три рази дорожчі від наших. Щодо кераміки, то вище нашої можна було поставити лише хінську, а деревні вироби гуцульські мали рівні лише у перських виробах.

III.

Програма Літнього Театру була добирана так, щоби дати змогу чужинцям познайомитися з українською піснею, інструментальною музикою і танками в можливо найкращому виконанню. Заряд театру старався в межах фінансової спроможности дістати до театру якнайліпші артистичні сили і дбав, щоби програма мала виключно український характер, зокрема без домішок російщини. В сольових продукціях виступали такі визначні сили, як Марія Гребенецька, Стефанія Цимбаліст і Стефанія Пономарів, а з мужеських голосів квартет під проводом Мірошниченка, який став був великою атракцією в репертуарі театру. Хорова пісня була репрезентована відомим Українським Хором міста Шікаґо під проводом діріґента Ю. Бенецького. Цей хор виступав кілька разів (підчас Українського Тижня чотири рази). Один раз співав теж Український Хор з Дітройту під проводом діріґента Л. Сорочинського, який два місяці був рівночасно директором Літнього Театру. Танкову частину програми виконували учні школи Василя Авраменка. Авраменкови і його учням треба теж завдячити головно успіх Українського Тижня, зокрема Українського Дня. Особливо в масових танках вони перевищили подібні виступи інших народів, як Чехів, Болгарів та інших, та звернули на себе увагу чужинців.

В порівнанні до програм в інших павільонах Український Театр звертав на себе увагу своїм доволі високим рівнем і ориґінальним характером. Через те вечірні виступи на сцені театру були відвідувані громадно поважнішою американською публикою, серед якої було багато вчителів музики, співу і танків. Були випадки, що зацікавлені музикою слухачі приходили нарочно на те, щоби записувати підчас продукцій мельодії українських пісень і танків.

Два рази підчас відкриття павільону і підчас Українського Тижня, програма була передана через Нешенел Бродкестінґ. Сам павільон був сфільмований. Після того в тижневих оглядах американського життя по американських кінотеатрах показували між знимками з вистави Український Павільон як один з найцікавіших жучинецьких павільонів.

Крім експонатів і театру справі пропаґанди служила ще інформаційна література про Україну, яку можна було дістати в павільоні. Роздавано безплатно цікавим виданy спеціяльно брошуру „Юкрейн енд Юкреініенс", крім того продавалося Історію України Марії Ґембаль, моноґрафію про Архипенка й інші. Чимало продано теж карток з українськими народніми типами і з павільоном. Устних інформацій уділювали відвідувачам провідниці з тут родженої молоді, що були підготовані на курсах українознавства.

Коли зважити, що павільон за шість місяців його існування звиділо щонайменше один міліон осіб, та що всі вони хочіе хоч мусіли познайомитися з іменям України імали нагоду на місці дістати інформації про те, де жиє український нарід, які природні багацтва України і яка її культура, то мусимо сказати, що вложений у павільон капітал оплатився стократно і приніс для української справи неоцінені користи.

(Кінець буде).

С. Кравчинський.

В ТЮРМІ НАРОДІВ

(Оповідання).

(17)

Се, що Микола вже вчора втікав, піддало Катрі гадку, брехати так, начеб се справді сталося.

— Він раптом втік, — сказала.

— Втік? Вибачте, що я такий цікавий. Коли втік?

— Вчора по обіді.

— Як би його таки піймали, — думала Катря, — то я скажу, що до крила не ходжу, він від вчерашнього обіду не показувався в дворі, то відкиж я могла знати, що він ще є. Я мусіла думати, що його вже нема у них, отже втік... Чому я тоді задержала його і не дала йому втекти?!

Коли такі думки майнули в голові Катрі, прокуратор питав далі та іронічно, наче би не вірив:

— Відійшов таки так, не попопрощавшися?

— Таки так, не попрощавшися, — повторила Катря.

Прокуратор не видержав, щоби не зробити їдкої замітки:

— Чудні тепер завелися гості у людей!

Прибираючи назад серіозний тон, прокуратор сказав:

— Мені дуже прикро, та я мушу перетрусити хату.

— Щоби його якнайдовше задержати коло себе, Катря спитала:

— Маєте письменний приказ?

— Се цілком злишне, — сказав прокуратор.

Хотів сказати ще щось гостріше, та глянувши в очи Катрі, надумався інакше. Звернувся до жандармського офіцира і сказав:

— Чи ви, Іване Івановичу, взяли бумагу?

Офіцир виймив з бічної кишені великий, в четверо зложений папір і подав його Катрі. Катря взяла папір, розклала його і стала читати. Вона лиш держала папір перед очима, бо збентежена не годна була прочитати ні одного слова. Прокураторови навкучило ждати.

— Вибачайте, почерк у нашого писаря не дуже правильний, — сказав гумливо. Вам тяжко се відчитати, а у нас не багато часу. Позвольте мені пройтися по хаті.

— В одній кімнаті недужа моя мама.

Прокуратор здвигнув раменами і сказав:

— Не пораджу.

— Перед хвилиною мама твердо спали. Мабуть ще й тепер сплять.

Прокуратор хвилину надумався і спитав:

— Шафи там є?

— Є одна, — відповіла Катря.

— Зробимо так, — сказав прокуратор.—До тої спальні увійдемо, як можна тихонько, лиш ми троє: ви, я і мій товариш, командант жандармів. Один з нас загляне під ліжко. Ви самі відчините шафу настільки, щоби бачити, чи там не схований чоловік. Миж не будимо зазирати до малих скритків, бо нам потрібний дорослий чоловік.

Катря пішла перша, прокуратор і офіцир зараз за нею. Так в дворі зачався трус.

Коли се ділялося в дворі, в кімнаті бічного домика ішло так:

Скоро Микола почув туркіт возів, також підбіг до вікна і при світлі ліхтарень пізнав жандармів.

— Худоба, таки доніс! — сказав голосно.

Перша його думка була вискочити в сад, перелізти невисоку огорожу, втекти в ліс і там скритися. Стоячи далі у вікні, він побачив, що два жандарми біжать садом. Їх очевидна задача була пильнувати, щоби хто з сего домика не вихопився і не втік в ліс. Показалося, що жандарми, то люди не в тімя биті. Дорога в ліс була зачинена. Микола був окружений, як звір на великопанськім полюванню.

— Пробюся! — подумав і кинувся до дверей. Хотів вхопити що попаде під руки: сокиру, довбню, поліно, будьщо. Відчинивши двері, вдарив собою об стару няню, котра прибігла до нього на приказ Катрі. Задихана промовила до нього:

— Паничу! Панна приказала мені поздоровити вас і сказати вам, що прийшли по вашу душу.

— Знаю. Я їх бачив на власні очи. Два вже є в саді. Пильнують, щоби я не втік відси. Пересторога панни прийшла запізно. Та й вона не знала, що по мене прийдуть.

— Панна приказала мені сховати де вашу милість. Ходіть, як позволите, запру вас в коморі.

— Спасибі, бабунечко, та се мене не спасе, бо вони і до комори полізуть. І там знайдуть мене.

— То з сіней, тим вікном з того боку хати. За хатою жандармів ще нема. Там є оборіг сіна. Лізьте на оборіг і накрийтеся сіном.

— Полізуть і туди і все сіно перетрусять. Шаблями попроколюють.

— Господи Владико! Такі поганці! Шаблями... Пробили би вас, паничу? Ви не наперсток. В кишеню не вкину вас.

— Ось бачите, мамуню, що нікуди. Спіймають мене.

— Та спіймають! — сказала стара голосом розпуки.

— Там що таке? — спитав Микола, показуючи рукою один кут стелі.

Вже першої днини, лежачи на капі і дивлячися на деревляну стелю, Микола побачив був у куті звисаюче залізне колісце. Гадав, що то хіба на те, щоби лиш можна привязати мотуз. Аж нині побачив, що через три дошки іде поперечна лінія, неначе би ті дошки були перерізані. Ті відрізані дошки вкупі творили квадрат на стели. Запитана стара відповіла:

— Там, паничу, горище. На горищи бочки з сушеними яблоками, грушками, сливками. Саме туди лізеться на горище. Се двері, які підоймається рукою або й головою. Отсим колісцем стягається двері назад.

— Я там сховаюся.

— Справді там буде добре, — сказала стара і стала до сего кута присувати стіл.

Присунули стіл, на стіл поставили крісло на крісло пару книжок. Виліз аж на книжки, руками випхав двері в стели і щез в чорнім отворі. Нахилившися, сказав до старої:

Покладіть книжки назад на етажерці, тіл і крісло поставте на їх місце. Постіль упорядкуйте, наче би сеї ночи ніхто не спав тут.

— Я зроблю ще ліпше, — сказала стара. — Як ви там на горі запретеся, то я, зробивши тут лад, сама ляжу, наче би то було моє леговище.

— Микола окинув кімнату очима: побачив свій капелюх.

— Подайте мені капелюх, — сказав. — —Висить он там на кілку. Добре, що я його ще в останній хвили побачив.

Стара заклала капелюх на жердку щітки до замітання і подала. Микола взяв капелюх і обережно спустив двері. Він все предвидів, лиш не подумав про одно, дуже важне.

(Далі буде).

ЦЕ УКРАЇНСЬКИЙ І ЛЮДСЬКИЙ ОБОВЯЗОК ВЗЯТИ ОБОВЯЗКОВО УЧАСТЬ В ДЕМОНСТРАЦІЙНИХ ПОХОДАХ, ЯК ПРОТЕСТАХ ПРОТИ ВИМОРДУВАННЯ ГОЛОДОМ МІЛІОНІВ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ СОВІТАМИ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ГЕМТРЕМК-ДІТРОЙТ.

Ще про похід і протест.

До поданого вже опису походу і протесту проти Московщини додаємо з другого допису, надісланого до редакції, ще таке:

Виступила „Січ" в одностроях, Червоний Хрест і Союз Українок. Протестаційні таблиці були артистично оброблені п. І. Руньkою. Порядок удержував п. М. Головчак при помочі четарів.

Підчас походу роздавано англійські брошурки, у яких авторка, Марійка Ґамбаль, представила жахливе положення на Великій Україні спокійно й річево, покликуючись на факти, занототвані світовою пресою, які обнаружують большевицьке мосґовське лукавство як нечувану тиранію супроти Українців. Роздано більше ніж 4,000 брошурок і ми не бачили ані одного випадку, щоби хто викинув книжечку. Марія Ґамбаль написала цю книжечку без ніякої винагороди. Натомісць бачили, як деякі ховали її відразу до кишень, а інші таки зараз розвертали її і приґлядались цікаво до мапи України або перечитували заголовки тексту.

Американська публика, було видно, віднеслась до нашої демонстрації з симпатією й пошаною.

Комуністичні ступайки поширювали були поголоску, що обкидають нас гнилими яйцями, але видно не стало їм відваги, хоч ми маширували без охорони поліції.

*

Ідея походу й віче вийшли від Централного Українського Комітету з Гемтремк і Норт Дітройт, у якому міститться 23 зорґанізованих ґруп. Ця централя повстала заходами о. М. Струтинського, який уложив статут і є її головою. Однак, щоби большевики не підносили закиду, що демонстрація уладжена виключно віруючими людьми під проводом священиків, о. М. Струтинський поставив внесення, щоби головою протестаційного комітету вибрати заст. предсідника Ц. У. К., д-ра А. Кібзея, який вив'язався зі свого громадянського обовязку знаменито, хоч мав великі перешкоди зі сторони кількох кириниників.

Переважна часть учасників походу і віча була з Гемтрамк і Норт Дітройт. Це люди зорґанізовані у своїй централі.

З західної части міста було ледви 10% з цілого числа учасників, хоч тамошня кольонія є удвое більша числом.

На жаль там бракує організації, яка злучила би всіх Українців до спільної національної роботи і спинила би розсильну агітацію всяких політичних авантурників й амбітників, що шукають тільки власного престижу й особистої наживи. Однак є надія, що Вест Дітройт, під проводом розумних патріотів, зуміє вже небавом створити сильну українську организацію, яка обєднає всіх тамошних Українців до витривалої праці в користь української справи.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Свято Героїв.

Дня 5 листопада відбулося заходом Злучених Товариств, Братств і церковних громад величаве свято Героїв. Почин до цього дало Тов. ім. Головінського, від. 18 ОДВУ.

По церковних відправах відбулося властиве свято вечером в галі української школи під ч. 212 Президент улиця.

В укр. прав. церкві прикрашено могилу і переведено збірку на допомогу визвольній боротьбі, а о. Мусійчук виголосив проповідь про значіння традиції боротьби за волю.

Сцена на концерті була гарно прикрашена. Була стрілецька могила, біля якої стояли два члени Тов. „Запорозька Січ", від. 182 У. Н. Союза, держачи розвинені прапори: американський і український.

Вступне слово про значіння свята виголосив гром. Степан Давидович. Злучені хори, під орудою о. С. Мусійчука, відспівали „Боже великий, єдиний". А потім відспівано вязанку стрілецьких пісень. Барітонове сольо виконав п. С. Давидович.

Треба завважити, що о. Мусійчук вишколив хор за короткий час дуже добре.

Панна А. Швець віддеклямувала вірш „Розмова хрестів" о. Мусійчука дуже зворушаючо, витискаючи у слухачів сльози. Пані Анна Гірчиця, відома зі своїх попередніх виступів як А. Хомяк, виступила зі сопрановим сольом. Зі солями виступила ще панна Наталка Роздільська, якої голос заповідає їй гарну будучність. Деклямувала ще мала Оля Мусійчук „Ой на першого на Падолиста", а мужеський хор під орудою о. Мусійчука заспівав „Бо війна війною", „Засвистали козаченьки", „Нумо, хлопці, до зброї".

Святочну бесіду виголосив гром. Дмитро Галичин, зясувавши коротко історичну боротьбу українського народу за волю. Згадав за героїв, за тих, що згинули під Базаром, на ляцьких шибеницях і інших. Закінчив тим, що український нарід, ставши раз до боротьби за волю, вже ніколи з того шляху не заверне. Хор української школи при укр. прав церкві співав стрілецькі пісні.

Гром. Михайло Швець чудово відспівав басове сольо. Хор відспівав „Чорна рілля ізорана", „Ой нагнувся дуб високий" і інші пісні, до лемківських включно. Барітонове сольо виконав гром. М. Роздільський, а п. І. Дмуховський віддав тенорове сольо.

Акомпаніямент спочивав у руках панночок Ірисі Мусійчук і Марії Хомяк. Накінець о. Мусійчук виголосив ще кілька слів про значіння свята, відспівано національний гимн і закінчено отсе гарне й патріотичне свято.

Л. С.

УВАГА! ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ МІСТА ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

взиває усі Товариства, Братства і Сестрицтва, щоби обовязково взяли участь у

ПРОТЕСТАЦІЙНІМ ПОХОДІ

В НЮ ЙОРКУ

В СУБОТУ, ДНЯ 18-ГО ЛИСТОПАДА (NOVEMBER) 1933 Р.

Чесні Громадяни і Громадянки! Усі, як один, в суботу до протестаційного походу! Омнібуси будуть ожидати на Вас коло Укр. Нар. Дому, 214 Фултон ул., і коло церкви св. Володимира на горі міста. **Відізд до Ню Йорку точно в годині 8-мій рано.**

266-7

Центральний Комітет.

РОЗЗБРОЄННЯ Й ДІЙСНІСТЬ.

(УП) Слово „роззброєння" стало нині модерною летучою фразою, за якою криється страшна дійсність. Страшна вона для тих, що беруть цю фразу за правдиву і не хотять, чи не можуть добачувати дійсности. Нижче наведені цифри виказують наглядно, яка то велитенська машина роздавить на випадок війни слабих і непідготованих до неї. Зменшити цю машину не встигне навіть і конференція роззброєння, яка вже досі дала багато доказів своєї безплодности, як і всі інші конференції, де світові диплльомати не думають про те, якби то поліпшити долю світа, а стараються один одного надути й використати для себе помилки інших. Здоровий інстинкт самозбереження кождої живої нації промовляє за те, що зброїтись треба, щоби мати змогу постояти за себе у відповідному моменті. В протилежности до солодких мирових фраз стоять цифри дійсности, які ми тут наводимо.

Держава	мирний стан	военний стан	тенки	літаки	тяжкі гармати	тонаж кораблів
Совіти	1,200,000	7,000,000	578	2,000	675	321,000
Франція	655,490	5,000,000	1,700	3,046	2,160	902,000
Італія	434,000	5,000,000	150	1,015	768	603,000
Польща	300,000	3,600,000	350	700	400	31,000
Анґлія	240,000	2,000,000	581	1,561	544	2,077,000
Румунія	255,000	2,000,000	90	300	175	176,000
Еспанія	113,028	1,800,000	90	533	156	154,000
Чехія	140,000	1,400,000	80	687	440	
Туреччина	150,000	1,500,000	10	300	280	68,000
Югославія	127,500	1,150,000	30	360	120	23,000
Бельґія	71,760	600,000	49	308	199	
Ірляндія	14,927					
Данія	26,000	150,000		100	36	30,000
Естонія	14,500	120,000	16	74	60	12,000
Фінляндія	26,000	300,000	16	69	24	29,000
Греція	66,136	600,000		90	40	42,000
Латвія	23,500	150,000	6	79	13	4,845
Литва	17,800	200,000	12	80	18	
Голяндія	37,870	300,000		205	71	96,000
Норвеґія	30,000	110,000		83		30,000
Портуґалія	53,373	870,000		153	140	40,000
Швеція	57,000	400,000	15	97	50	94,000
Швайцарія	35,000	400,000		150	172	
Угорщина	35,000	35,000				
Болгарія	20,000	20,000				
Німеччина	100,000	100,000				
Австрія	17,000	30,000				
Албанія	10,000	30,000			20	

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, повідомляє своїх членів, що важні збори відбудуть ся в середу, 15 листопада, в годині 7-мій ввечір, в гали У. Н. Дому, 181-183 Фліт ул. Проситься всіх членів прибути якнайчисленніше, бо є важні справи до полагодження. Члени, котрі ще не виміняли своїх грамот, нехай стараються це зробити на тім мітінґу та принесуть свої старі грамоти. Дітей, котрі вже осягнули 18 літ життя, члени повинні переписати до старших членів, бо після статута такі діти можуть бути суспендовані. Переступивші тепер діти до старших членів є звільнені від плачення вкладки через один рік. — М. Баран, предс.; Н. Пігура, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 372, повідомляє всіх членів і члениць, що місячний мітінґ відбудеться в пятницю, 17 листопада, в годині 7.30 ввечір, в домі тов. Головки. Напоминається всіх прибути в означений час, бо є важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кару після ухвали. — В. Ярема, предс.; Гр. Орецький, пр. секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться в пятницю, 17 листопада, в годині 7-мій ввечір, в гали Укр. Гор. Клюбу, 13 Вашінґтон ул. На порядку нарад: протестаційний похід в Ню Йорку в суботу, 18 листопада і Листопадове Свято в своїй місцевости в неділю, 19 листопада, та інші справи. Проситься всіх явитись. — Гр. Сакала, пр.; В. Мандзій, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Бр. св. О. Николая, від. 5, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів і члениць, що місячні збори відбудуться в суботу, 18 листопада, в годині 7.30 ввечір, в гали Чеського Нар. Дому, 29-19 — 24 Еве. Проситься конечно прибути на ті збори, бо є важні справи до вирішення, які відносяться до кождого члена. Проситься членів привести своїх знакомих і вписати їх в члени. Члени, котрі хочуть виміняти свої грамоти, нехай принесуть на збори свої старі грамоти. Довгуючих членів взивається вирівнати свої залеглости, бо інакше будуть суспендовані, а суспендовані члени, коли вирівнають свої залеглости, будуть приняті наново. Не явившийся на ті збори член або урядник підлягає карі після статута. — А. Климишин, предс.; Гр. Василик, кас.; П. Барнич, секр.

ПЛЕЙНС, ПА. Бр. св. Андрея, від. 48, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеться в неділю, 19 листопада, в годині 2-ій пополудни, в гали Мих. Негребецького, 84 Н. Рівер ул. Проситься всіх членів прибути на цей мітінґ, а довгуючих вирівнати свій довг, бо можуть бути суспендовані. — С. Карбовничак, пр.; М. Негребецький, кас.; Й. Кривий, секретар.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

М. Костишин.

ХИТРІСТЬ

(Присвята „червоним" товаришам).

Гаї пишно зеленіли
Серед теплих днів літних,
Пташки вили кубелечка,
Вигрівали молодих.

Під ту пору вибиралась
На вандрівку звірина:
На чвірки вся поділилась
И розійшлася в світ вона.

От попались в одну чвірку
Зайчик, лис, вовк і кабан.
Ідуть лісом, розмовляють,
Що ось-ось буде вже лан.

На нім жито колосисте
Від стрільця їх вхоронить;
Як перейдуть лан широкий,
То там краще буде жить.

Там широкі полонини
І зелені курники,
Бараболь також досита
І капуста й бураки.

Чвірка губи собі лиже,
Лис помахує хвостом,
А не знають: перед ними
Яма вкрита хворостом.

Буйна трава шелепоче,
Там хворостик тріснє знов;
Ідуть сміло і відважно
Просто в яму стрімголов.

Всі зжахнулись на дні ями,
Знать, вониж не вороги,
Заглядають: діра світить
І високі береги.

Хоч хитрощів в лиса много —
Не здалися тут ніяк;
Бач: і хитрий упав в яму
Тай лишився в ній дурак.

Та не довго так тревало,
Лис способу пошукав.
Щоб не здохнути у ямі,
Він до звірів так сказав:

„Гей, панове! Зле тут з нами!
Смерть що хвилі ближче йде;
Як завчасу не зарадим,
Потім пізно вже буде.

„Ось я маю добру раду:
Хайже кождий з вас мовчить
И прислухується уважно.
Хто найтонше закричить,

„Отже тому смерть наспіє!
Я не хочу вас страхать,
Друзі. Знайте, що в тій ямі
Ми в і мусим умирать.

„Чи то нині, чи то завтра,
Смерть до нас усіх прийде.
Тепер, друзі, будем слухать,
Як кричати хто буде".

Кабан крикнув „у" тай станув
Вовчисько „а", аж присів,
Лис затягнув „е" з докором,
Зайчик „і" лиш заскомлів.

Всі до зайчика припали,
Розівали в одну мить.
Слід по ньому вже загинув...
Лис думає: що робить?

Як прийдеться знов кричати,
Я для себе зроблю блуд.
В менеж хитрощів багато,
Видумаю інший суд...

„Гей, панове! Не держімся
На присуді лиш одним:
Нім пічнемо знов кричати,
Присуд інший наложім.

„Перший суд був, що смерть
[тому,
Хто найтонше закричить;
Тепер смерть хай тому буде,
Хто найгрубше заревить".

Кабан крикнув „у" по свому,
Вовк голодний „а", тай жде,
Затис зуби, поглядає,
Хто поживою буде.

Ось лис крикнув „е" тай каже:
„На веприка час тепер"...
„Ще не скінчив лис слів своїх,
Вовк веприка вже роздер.

„Слухай, вовче! — лис гово-
[рить —
Нас є двох, тож розсудим:
На рівнесенькі частини
„Поміж себе поділім".

„Добре!" — каже вовк до лиса
І веприка розірвав;
Половину взяв для себе,
Решту лисови віддав.

Лис поглянув, що там з боку
Позіслали ще кишки.
Хитрість вдарила до ума,
Аж заграли мурашки.

„Слухай, вовче, — лис гово-
[рить —
Справедливо я судив.
Дай мені кишки в додатку,
Мабуть я їх заробив".

Вовк поглянув, тай байдужно
Лисови так відповів:
„Забирай, як смак в них чуєш";
Бо він ще мясиво їв.

Лис забрав кишки до себе,
На них зверха положивсь:
Вовк голодний їв мясиво,
На цю штуку не дививсь.

От веприка вже доїли,
Заглядає голод знов...
Хитрий лис кишки торочить
Тай трощить собі здоров.

Вовк голодний приглядаєсь,
Бачить: кишок цілий жміт;
Пита лиса: „Що ти робиш?"
„Я роздер собі живіт;

„Кишки свої витягаю,
Знов з'їдаю, щоб не вмер"...
Вовк почув це, затис зуби
Тай собі живіт роздер.

Заревів вовк, кров жбурнула...
Лис байдужно лиш дививсь,
Як вовчисько вився з болю
Тай на землю повалився.

Простягнувся, кров спливала,
Таки справді вже конав,
А лис хитро бурмотів лиш,
Що він вовка змудрував.

— — — — — — — —

Минулася небезпека,
Лис мясиво смачно їв,
Та журився, що у ямі
Мов у пеклі він сидів.

Минув день, минув і другий,
Лис хитрощів добирав,
На високий беріг ями
Що хвилини заглядав.

Над берегом дуб високий
Буйні віти розложив,
А між ними на вершочку
Дрозд гніздочко спорядив.

А в гніздочку малі діти
Виклювались, вже пищуть.
Лис почув малі пташата
Тай думає: хтось є тут.

Заглядає тай побачив:
Дрозд писклята годував.
„Дроздє, дроздє!" — лис по-
[кликав
І пташині так сказав:

„Як кохаєш свої діти,
Поможи мені в ось тім,
Щоб я виліз з тої ями,
Бо як ні, то діти зїм".

Дрозд хитрощів налякався,
До роботи він забравсь:
Що спіткав, зносив до ями
Аж на беріг лис дістався.

Усміхнувся лис тай каже,
„Ти мені добро зробив,
Тепер я голодний дуже,
Хочу, щоб ти покормив.

„Як не схочеш покормити,
Поруйную ввесь твій дім,
А в додатку твої діти
На сніданок смачно зїм".

„Не їдж дітей! — дрозд благає,
Не роби жалю, біди,
Витягнув я тебе з ями,
Ще знайду тобі їди.

„Ходи тільки в слід за мною"—
Зажурено дрозд сказав
Тай полетів. Оглядався,
Аж ось жінку напіткав.

У горщиках обід несла.
Дрозд до неї впрост летів.
А зрівнавшись, злетів нижче,
На дорозі собі сів.

Підскакує, крильця звисли,
Мов до лету заслабий.
Жінка бачить тай думає:
Добре злапать для дітей.

Ставить горшки та за дроздом,
А він дальше все біжить...
Тимчасом лис пречепився,
Мясо з горщиків трощить.

Оглянувся дрозд і бачить:
Лис горшки вже спорожнив.
От спокій буде для мене,
Бо вже лиса наситив.

Ще раз скочив, стріпотався
Тай полетів до дітей.
Був веселий з свого вчинку,
Що спокій буде святий.

Аж тут чує лис під дубом:
„Дроздє! Дроздє! — кличе він,
„Мусиш мене напоїти,
Бо дім знищу 'геть зі всім"...

Зажурився дрозд тай каже:
„Пошукаю ще й води;
Як напється лис, то скорше
Я відчеплюсь від біди".

Зажурений дрозд полетів,
Лис за ним лише слідив;
Як шукав дрозд десь водиці,
Лис спокійно підходив.

Бачить дрозд: ось мужик їде,
Води бочку наповнив.
Дрозд думає: „Булоб добре,
Щоб цю бочку хто розбив.

„От я щастя попробую".
Сів на бочку й не сидить,
Тільки скаче, мов на кпини,
Тай ще хостиком вертить.

Лютий мужик пужак злапав,
Щоб пташину ним убить;
Замахнувся тай грим в бочку!
Гріс обруч, вода журчить.

Лис із заду підбігає,
Хлепче воду і смієсь
Тай думає: з хитрощами
В світі добре все жиєсь.

Дрозд веселий знов полетів,
Ані в бік той не дививсь;
Він був певний, що назавжди
Від біди вже відчепивсь.

Присів собі у гніздочку,
Щоб хвилину відпочить;
Чує: лис стоїть під дубом
І до нього знов кричить:

„Дроздє! Дроздє! Ти для мене
Добра много наков:
Натрудився, вибрав з ями,
Нагодував, напоїв.

„Тепер маєш розсмияти...
Памятай, бо я не з тих:
Як не вчиниш мою волю,
Зараз поїм молодих!"

Зажурився дрозд тай каже:
„Чи то кара вже за гріх?...
Попробую: може вдасться
І для лиса знайти сміх".

Знов летить дрозд. Ось він ба-
[чить:
Батько з сином в поле йдуть;
Не з порожними руками —
Костурі мабуть несуть.

Дрозд прилетів, став крути-
[тись...
Син позаду собі йде,
Бачить дрозда: летить нижче,
Мов сідати він буде.

Син костур стиснув міцніше
Тай за дроздом лиш слідить.
Ось він бачить: мов на диво,
Дрозд на батькови сидить.

Син, не думаючи довго,
Тихо костур вгору звів
Тай по лобі луснув батька,
Що старий вам аж присів.

Розсміявся лис позаду
І думає собі так:
„Хоч я хитрий, але з дрозда
Видно більший ще дивак.

„Витягнув він мене з ями
І також нагодував,
Напоїв мене досхочу,
Наостанку розсміяв.

„Я до нього ще раз зайду,
Зажадаю — а чогож?...
Ага! Скажу іншу штуку:
Щоб настрашив він також".

Дрозд тимчасом повернувся,
Діток своїх вже пестить,
Аж тут чує: лис під дубом
Знов горлає і кричить:

„Дроздє! Дроздє! Все вчинив
[ти,
Що від тебе я жадав,
Наостанку я ще хочу,
Щоб ти мене настрахав.

Як не вчиниш мою волю,
В тійже хвилі, таки тут,
Поїм не лиш твої діти,
А й тобі буде капут".

Дрозд погрози налякався,
Лис спокійно собі жде...
Дрозд струбований говорить:
„Пожди, лисе, страх буде!

„Іди тільки вслід за мною,
Все на мене поглядай:
Як побачиш моє гасло,
Точно його виповний".

І полетів птах високо.
Він довкруги заглядав,
Утомився до нестями,
Та страху він не спіткав.

Летить: бачить полонину,
На ній стадо є овець.
Дрозд підлетів, приглядаєсь:
На горбку сидить старець.

Біля нього дві собаки
Й кілька хлопців молодих
Забавлялись, а собаки
Увихались коло них.

Дрозд поглянув тай думає:
Добра штука тут буде...
Тай до лиса він говорить:
„Зараз, зараз страх прийде.

„Скрийся в житі, жди спо-
[кійно,
Щоб зовсім ти не рушивсь;
Цеж не буде страх для тебе,
Як на все будеш дививсь".

Скрився лис, а дрозд полетів,
Біля хлопців він присів;
Хлопці кинулись зловити,
Дрозд до лиса просто вів.

Бачить дрозд, вже недалеко,
Кілька кроків остаєсь.
Бач! Пташина, хоч маленька,
Ось на штуку вже береєсь.

Скаче, скаче жартобливо
І хвостиком ще вертить.
Хлопці за ним: він полетів
Просто там, де лис сидить.

Як прилетів, став кружляти...
Лис питає: „Ну, і щож?"...
Аж тут хлопці вже при ньому
Тай собаки на нього теж.

Лис зірвався тай у ноги!
Про страх більше не питавсь...
Ледви скочив кілька скоків
Тай собакам вже попавсь.

Всі хитрощі погубились,
Які в нього лиш були,
Зате хлопці скористали:
З лиса шкіру продали...

— — — — — — — —

От так, люди, дієсь всюди:
Хитрість завше заведе,
Тай політика червона
Свій кінець також знайде!

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

POLICE HALT 'BOLSHEVIK' ATTACK ON PARADE

SEEK TO TEAR AMERICAN FLAG FROM MARCHERS

Parade Protesting Ukrainian Abuses by the Soviet

One Arrested, Others Sought

A peaceful demonstration, planned to protest the mistreatment of Ukrainians in Soviet Russia, was turned unexpectedly into a riot here yesterday afternoon when alleged "Bolsheviks," to the accompaniment of jeers and hisses, threw eggs, tomatoes and stones into a mixed group of men, women and children who had assembled for a parade in front of the Ukrainian Hall, Fifth street and Melrose avenue, prior to a mass meeting in the Slovak Sokol Hall.

While police had been given no cause to expect disorder, and preliminary efforts to organize a parade were met with no resistance, trouble began when one of a group of dissenting spectators and communist sympathizers, just as the parade began to move, attempted to tear an American flag from the hands of four young girls, dressed in nurses' uniforms, who were in the line of march.

A small boy who protested the interference was cruelly knocked down by the man who had grabbed the flag, witnesses said, and a general melee followed, with fists flying, missles hurling through the air and women and children screaming as they sought to avoid being trampled upon.

The American flag was spattered with eggs, as were signs and banners carried by the marchers which protested the starving and abuse of Ukrainian people in Russia.

A lone policeman, Caesar Kosinski, who had been assigned to lead the marchers, fought valiantly to disperse the hoodlums and had practically restored order upon the arrival of a fellow officer, Richard O'Neill, who assisted in re-arranging the parade which moved directly to the Sokol Hall, at Duss and Melrose avenues. Nearly 100 people were in the group who opposed the demonstration, police said.

Another attempt at a disturbance was attempted when the Ukrainians and their friends, nearly 500 people, had gathered in the Sokol Hall. A stone was hurled through a window of the building by Alex Zipko, 37, of 313 Fourth avenue, Aliquippa, who said he was employed at the J. and L. mill. Zipko was arrested by Burgess P. J. Caul, Deputy Constable R. J. Pfeiffer, who appeared at the scene in response to a telephone call for additional police protection. Further arrests of participants in the disorder have been promised by Burgess Caul.

The parade, which had planned originally to move down Melrose to Third street, Merchant street, Fourteenth street and back Duss avenue, was lead by marchers bearing both American and Ukrainian flags. Behind the flags marched a group of soldiers followed by the girls in Red Cross uniforms and others bearing signs and banners.

The mass meeting was featured with addresses by J. M. Benkert, Ambridge High school teacher, who dwelt upon the qualificantions of good citizenship and principles of American government, and Matthew Chandoha, editor of the Ukrainian National Word, who plead the cause of Ukrainians persecuted under Sovietism.

Mr. Chandoha voiced his opposition to American recognition of Soviet Russia, and declared that little benefit would be gained by this country. He called upon the Ukrainians to protest the conditions suffered by their countrymen abroad; and declared that even the naturalization requirments for becoming an American citizen made provision for loyalty to one's fellow countrymen. Father Koczan, of Pittsburgh, also spoke in behalf of the Ukrainians cause, and a local pastor, Father O. Myczyk extended a greeting to the assembly. William Katcher was chairman of the meeting

At the conclusion of the talks, a resolution was passed, requesting the American government to reconsider its new policy toward the Soviets. Following the meeting, the group adjourned to St. Vladimir church, where a dinner was held.

The resolution is as follows:

WHEREAS, at present great pressure is being brought upon the administration of the United States to recognize the Soviet Government of Russia, and

WHEREAS, such recognition of the Soviet government would give aid and encouragement to the Communist Party of America and other offcial representatives of the Soviet Government, including the Communist Internationale, in their avowed attempt to overthrow the Government of the United States and its constitution by force and violence and seize power for themselves, which would result in the same conditions as exist in the Ukraine, where the Communist government of Russia, in order to subjugate the Ukrainian people in their struggle for freedom from ruthless tyranny, have deliberately adopted a policy of starvation by requisition of all food stuffs, in consequence of which over six million Ukrainians have already perished, millions have been deported to the almost uninhabitable northern regions of Siberia, where deportees die daily by hundreds, and the life of the whole Ukrainian nation is in grave danger of annihilation, and

WHEREAS, these deported Ukrainians are compelled, against their will, to cut timber and to perform other hard manual labor without proper nourishment and with no compesation, and

WHEREAS, the timber thus cut and other products of this enslaved labor are sold in foreign markets, including that of the United States, and often at prices below those of domestic lumber, thus depriving American producers of lumber of their livelihood, and

WHEREAS, the life of the populace in Ukraine and other territories under Soviet rule is subject to such tyranny, starvation and wholesale massacre as to justify a Holy Crusade against the Russian Bolsheviks rather than a recognition, and thereby approval of their methods.

NOW THEREFORE BE IT RESOLVED:

1. What we, American citizens of Ukrainian descent, appeal to the Government of the United States to refuse to recognize the present barbarous Soviet Government of Russia, which recognition would aid it in its plotting against the United States and in its tyrannical oppression of the Ukrainian citizens who are struggling to obtain their freedom and independence as a nation, and

2. That we protest to the United States Government against permitting entry into the United States of the lumber and other products of enslaved labor in competition with American products, and

3. That a copy of this resolution be sent to the President and Secretary of States of the United States and the Secretaries of State for Foriegn Affairs of Great Britain, Japan, Italy, and France.

Adopted this Twenty-Ninth day of October in the year of our Lord One Thousand Nine Hundred and Thirty-Three, at a mass meeting of American citizens of Ukrainians descent, held in the City of Amridge, Pennsylvania.

William Katcher, Chairman
632 Melrose Avenue

Anastasia Halaban, Secretary
620 Pine St., Ambridge, Pa.

Theodore Hrycyk, Secrteary
1004 5th St, Ambrige, Pa.

("The Daily Citizen," Ambridge, Pa., Monday, October 30, 1933).

PARALLEL OF STRUGGLE WITH IRISH FIGHT FOR LIBERTY IS DRAWN BY PROFESSOR.

In protest against Bolshevik rule in the Ukraine more than 2,500 Wayne County Ukrainians gathered Saturday for a demonsration in the Light Guard Armory at Brush and Larned Sts.

At the conclusion of the meeting they expressed their protest in resolution form, pledging themselves to strive for "a free and independent Ukraine with a government of the people."

Bearing banners emblazoned with their purpose the Ukrainians formed in a line of march at Cass Park and paraded to the Armory.

"Demand of International commission to investigate conditions in Soviet Ukraine" one placard read. "Millions died of starvation in Ukraine, 'bread basket' of Europe," was the inscription on another. Many of the marchers were dressed in native costume.

A parallel between the Ukrainian struggle against Soviet tyranny and Ireland's fight for freedom was drawn by prof. Robert E. Ireton, of the University of Detroit.

He urged the Wayne County Ukrainians to send copies of their resolution of protest to President Roosevelt and to the League of Nations representatives of each country.

"Most of the Bolsheviks hate the limelight of publicity," he said. "Send these resolutions and let the nations of the world know you are aware of the Soviet despotism in the Ukraine." He also advocated a publicity campagn for similar demonstrations by Ukrainians in the United States and Canada.

"Three million of your people were starving in 1921, yet the Soviet denied there was a famine," he continued. "They refused foreigners entrance into your land. They pointed to the grain bins and said the people had plenty, but they were giving this produce to their own people.

Judge Ralph W. Liddy presided as chairman. Dr. A. T. Kibzey, chairman of the protest committee, greeted the assembly. Ukrainian music was furnished by a choir under the direction of Andrew Styslowsky.

(Detroit Free Press, Nov. 5, 1933).

UKRAINIANS PROTEST RECOGNITION OF RUSSIA, PLAN PARADE HERE.

Plans are being completed for a mass meeting and parade soon of hundreds of Ukrainians to be held in this village or Utica, representing the 3,000 persons of Ukrainian extraction in Little Falls, Herkimer, Rome and Utica. It will be in protest to any recognition of Soviet Russia by the United States.

Rev. Michael Kashuba, pastor of the local Ukrainian church, which has nearly 300 members in this vicinity, said today that thousands of Ukrainians all over the nation are sending organized protests against recognition. The local pastor has been named a delegate to attend a meeting Friday in New York City of the United Ukrainian Organizations of the United States, at which further united plans of protest will be developed. Meeting of this organization is held once each four years.

"We stand strongly against recognition of the country which rules over the Russian people and its subjugated and enslaved peoples, such as the Ukrainians, by direct force alone," said Rev. Kashuba. "This same stand has been taken by the American Legion, made up of the men who fought for preservation of the ideals of democracy. We have grown accustomed to regard the Soviet republic as a state whose purpose is wholesale destruction of all those principles of democracy on which the American Constitution is based.

"The American Federation of Labor also has expressed its disaproval to recognition, because no other country in the world is so merciless toward its laboring classes.

"During the past year several millions of the inhabitants of Soviet Ukraine, the land of our ancestors, have died from starvation. The existence of the terrible famine in Ukraine is not due to lack of fertility in the most fertile section in the world, where now extreme starvation has forced our people to acts of cannibalism, as is proven by letters secretely sent to this country. This famine is an act of Moscow to break down the resistance of the Ukraine peasants, still imbued with the desire for freedom."

(The Evening Telegram, Herkimer, N. Y., Oct. 31, 1933).

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

92.

Тарзан закликав голосно імя своєї любки. Одинокою відповіддю для нього був наглий стогін, що дійшов до нього з середини, за яким пішов звук немовби падаючого тіла. Він чимскорше попробував отворити двері, але, як це показалося неможливим, він став нетерпеливий та схопив в свої дужі руки кілька патиків стіни і роздер їх на бік. Увійшовши в середину, він застав на долівці хатини лежаче нерухомо тіло Джейни. Він підняв її на руки. Її серце билося: вона дихала; видно, тільки зімліла з наглого зворушення.

Як вона прийшла до себе, побачила себе в сильних руках Тарзана. Спершу вона зовсім не була певна, чи не сон це. Потім, як він притиснув її ближче до себе, вона усміхнулася та прошептала щаслива: „О, мій Тарзане: Бог такий добрий для нас". Опісля якийсь час ні одно ні друге не могло промовити слова. Накінець Тарзан сказав: „Нині відпочинемо, а завтра виберемося в дорогу на північ".

І на слідуючий ранок Тарзан та Джейн, його улюблена вибралися в дорогу через Долину Джадбенота. Перед ними були люті люди, дикі звірі та високі гори Палюдона. Вони пішли здовж ріки Джадбенота, а далі перебралися на другий беріг. Знайшовши знову свою улюблену, Тарзан уже рішився не покидати її за нияку ціну.

Як перейти через страшні мочари, що оточували Палюдон, цим Тарзан покищо не журився. Вони мали собі так багато оповідати, про свої пригоди й переживання! Третього дня подорожі вони майже дійшли до ріки, що перепливає через Алюр, коли нагло Джейн стиснула сильно Тарзана за руку. Під деревами гущавини, до якої зближалися, вони побачили величезну постать. „Що це таке?" — шепнула Джейн, повна страху.